

Hege Stormark

Dagens barn og moderne barndom

Medienes bilder av barn og barns bilder av barn

En sammenligning

Hvem er dagens barn, og hva menes med moderne barndom? Spørsmålet er omfattende og berører mange fagdisipliner. Jeg vil nærme meg deler av spørsmålet ved å konsentrere problemstillingen om ulike bilder som skapes og formidles om barn og barndom. Dette vil jeg gjøre på to måter: På den ene siden vil jeg se på hva slags oppfatninger barn har av egen rolle og kultur, og på den andre siden vil jeg se på hvordan barn framstilles i media. Jeg ønsker å finne ut om det er et samsvar mellom barns forståelse av dagens barn, og de bilder som media produserer og formidler av barn i dag. Jeg vil spesielt diskutere de bilder som framkommer, opp mot en moderne måte å betrakte barn på, som jeg vil kalle det integrerte barn.

De to innfallsvinklene representerer på den ene siden barns perspektiv og på den andre siden voksnes perspektiv. Media representerer i denne sammenhengen et voksenperspektiv, fordi det i hovedsak er voksne som ytrer seg i media og er produsenter. Voksne uttaler seg i media om hvem barn er, og voksne journalister vinkler saker med barn på bestemte måter.

Når jeg vil nærme meg moderne barndom ut fra barns og voksnes perspektiv er det ikke for å finne fram til én barnestemme og én voksenstemme. Verken barn eller voksne er homogene grupper. Jeg velger å sammenstille perspektivene fordi jeg mener at de står for to viktige sider ved moderne barndom. På den ene siden har barn førstehåndskjennskap til moderne barndom, samtidig er det de voksne som bestemmer over barna. Det er de voksne som setter premissene og har meninger om hvordan barn skal leve, hva de skal mene noe om og ta del i.

Uten en forestilling om barn kan vi ikke ha et begrep om voksen.¹ Begrepet og rollen barn står komplementært til begrepet og rollen voksen. Det er et avhengighetsforhold mellom barnet og den voksne, der de voksne er overlegne. Barnets rolle bestemmes i forhold til voksenrollen. En god måte å nærme seg en forståelse av dagens barn, kan derfor være å studere barnet i forhold til voksen.

¹ Tiller 2000:120

Teori, begreper og forskning

Barndom er ikke ett fenomen men mange, skriver Marianne Gullestad.² Barndommen vil variere ut fra det samfunnet, kulturen og den historiske tid barna lever i, men også innenfor samme kultur i det moderne samfunnet vil det, på samme måte som med voksne, være ulikheter.

Barn og barndom er noe alle har et forhold til og erfaring med, enten fordi de er barn eller fordi de har vært barn. Voksne har en forestilling om hvem barn er. De har meninger om barns forståelser, ferdigheter og utvikling. Barn har på samme måte noen ideer om hvilke kunnskaper som forventes av dem. Det er et samspill mellom barnet og den voksne. Som jeg har vært inne på, er det de voksne som er overlegne i dette spillet. Det betyr ikke at barn ikke er medskapere og ikke bidrar til å definere sin egen situasjon og tilværelse, men at voksnes selvbilder, tanker og ideer langt på vei styrer innholdet i begrepene barn og barndom.

På den ene siden handler moderne barndom om hvordan barn i dag lever sine liv. Samtidig handler det om de voksne som setter premissene. Den samme tosidigheten kan gjenkjennes i begrepet barnekultur når det defineres på denne måten: Det voksne skaper for barn/ sammen med barn, og det barn skaper sammen uten innblanding fra voksne (barns egen kultur).³

Store deler av forskningen om barn har foregått innenfor psykologi, pedagogikk og medisin. Denne forskningen har tatt lite hensyn til historiske og sosiologiske perspektiver, som er nødvendig for å forstå samspillet mellom barn og det samfunnet som barn er en del av.⁴ Barnets utvikling kan ikke betraktes isolert. Denne erkjennelsen førte, fra 1960-årene, til et perspektivskifte i forskernes grunnleggende oppfatning av hva barn er, og hvordan barnets utvikling kan forstås, skriver Dion Sommer.⁵ Vitenskapen blir kontekstuell. Sommer gjør derfor barndom til et sentralt begrep. Kulturelle og faglige forestillinger, og ideer om barn og deres verden, blir en del av vitenskapen.

På samme tid kom Phillippe Ariès sin historiske studie av barndommen.⁶ Han viser hvordan oppfatningen av barndommen og barnet har endret seg over tid. Teorien er sentral med hensyn

² Gullestad 1991 II

³ Flere definerer barnekultur på denne måten, se for eksempel Selmer-Olsen 1990

⁴ Qvortrup 1994:5

⁵ Sommer 1996:20

⁶ Ariès 1962. Boken kom på norsk i 1980

til å forstå barndomsbegrepet som et relativt begrep. I følge Ariès ble det for tre – fire hundre år siden utviklet en særlig bevissthet om barnet. Fra midten av 1800-tallet vokser den moderne barndom fram. Barnet ble betraktet som et tydelig annerledes vesen enn den voksne. En idé og et ideal som vokste fram i den borgerlige familie, var at barnet skulle skjermes fra de voksnes verden. Med industrialiseringen ble arbeidet lagt utenfor hjemmet. Hjemmet ble barnets plass. Et nytt syn på barnet vokste fram.

Joshua Meyrowitz, er inne på den samme utviklingen når han skriver om segregasjonsutvikling.⁷ Han beskriver en utvikling fra det segregerte til det integrerte barn; fra en barndomstid atskilt fra de voksnes verden, til en barndomstid integrert i den voksnes verden. Meyrowitz bygger på Erving Goffman sin teori om sosial samhandling og rollespill.⁸ Han supplerer Goffmans teateranaloge begreper *frontstage* og *backstage* med *middle region behavior* for å beskrive den nye integrerte situasjonen som oppstår. Mens Goffman bruker begrepet situasjonsdefinisjon for å forklare hvordan ulike roller anvendes i forhold til ulike offentlige (*frontstage*) og mer private (*backstage*) situasjoner, omdefinerer Meyrowitz begrepet til informasjonssystem/-verden. Når situasjonen endrer seg radikalt, mener han at det utvikles *middle region behavior*; en slags kompromissoppløsning. Endring av situasjonen mener han kan skyldes framveksten av ulike medier, og at ulike *frontstage*- og *backstage* roller spilles ut i samme informasjonssystem. Det blir vanskelig å regulere avstanden mellom voksen og barn. Grensen mellom hva det vil si å være barn og hva det vil si å være voksen blir i mange tilfeller uklar. Her ligger det integrerte barn som jeg innledningsvis refererte til som en moderne måte å betrakte barn på.

Et annet forhold som forskningen i liten grad har tatt hensyn til, er barnets perspektiv. I et radioforedrag i 1938 stilte psykologen Åse Gruda Skard spørsmålet: ”Korleis ter verda seg for borna?”. Hun oppfordret lytterne til å se verden fra barns perspektiv. Dette førte til protester og anklager fra skolens og kirkens autoriteter.⁹ Perspektivet er de siste tiårene kommet inn i forskningen. Det handler om å tilstrebe seg en forståelse av verden, slik barn gjør det. Det vil si å innta deres ståsteder i observasjoner og samtaler med barn, og i tolkning av svar fra barn. Disse ståstedene er mange og de endrer seg. Barneperspektivet må derfor gjøres til gjenstand

⁷ Meyrowitz 1985

⁸ Goffman 1959

⁹ Skard 1938, her etter Tiller 2000:9

for kontinuerlig problematisering og drøfting.¹⁰ Når formålet med forskningen er å forstå barn og barndom, og forskeren bruker barn som informanter, vil barn ikke bare bli et studieobjekt, men også et subjekt. Forskeren må dermed både forholde seg til en informantgruppe, og et forskningsobjekt i endring. Med kunnskaper om barns oppfatninger av verden er bilde av barnet blitt korrigert og nyansert. ”Barndommens verden har begynt å anta karakter av virkelighet”.¹¹

Materialet og metode

For å nærme meg problemstillingen har jeg valgt to typer materiale: Svar fra barn og et utvalg aviser. Dette for å belyse sider ved både barns og voksnes perspektiv. Jeg har på den ene siden valgt å se på svar fra barn om forskjeller mellom voksen og barn, og på den andre siden hvordan barn kommer til syne i noen utvalgte aviser.

Jeg har 101 svar fra 129 barn (3-14 år) på spørsmålet: ”Hva mener du er den viktigste forskjellen mellom voksne og barn?” I tillegg har jeg to utfyllende svar fra barn på spørsmål om forskjeller mellom barn og voksne.¹² Svarene er gitt i forbindelse med en utstilling om barndom på Norsk Barnemuseum.¹³

129 barn svarte på spørsmålet som del av en sporløype i utstillingen, høsten 2005, mens to barn var informanter i utstillingen, våren 2005. Materialet inneholder barns betraktninger om det å være barn i forhold til voksen, i dag. Like viktig er det at svarene også inneholder barns oppfatninger om det å være voksen i dag. Fordi det er voksnes forståelse av barna som dominerer bildet av barn, kan det være nyttig å høre barnas betraktninger om det å være voksen, hevder Per Olav Tiller.¹⁴ Han kaller det en krysspeiling, og mener det er viktig slik at vi kan vite at vi ikke bare har å gjøre med voksnes projeksjoner å gjøre.

Spørsmålsstillingen, sammenhengen spørsmålet ble stilt i, og situasjonen barna var i da de svarte på spørsmålet, kan ha påvirket svaret. Dette vil jeg gå nærmere inn på i analysen. Jeg vil gruppere svarene, men materialet vil ikke bli lagt til grunn for noen kvantitativ analyse. Analysen vil være kvalitativ. Funnene vil jeg sette opp mot en undersøkelse med til dels

¹⁰ Gullestad 1991 I

¹¹ Tiller 2000:12

¹² Gutter 8 og 10 år

¹³ Stormark, 2005

¹⁴ Tiller 2000: 38

sammenfallende problemstilling og perspektiv. For best mulig å kunne sammenligne, har jeg hentet kategoriinndelingen fra denne undersøkelsen.¹⁵

Det andre materialet jeg har valgt å bruke er to ulike avistyper, en riksavis (Dagbladet) og en regionsavis (Stavanger Aftenblad), alle dager i én uke i året 2005. Dagbladet er landsdekkende, selges som løssalgssavis i tabloidformat, mens Stavanger Aftenblad selger de fleste avisene til abonnenter i regionen. De to avisene har ulikt økonomisk grunnlag. Dette kan ha konsekvenser for avisens innhold. Jeg valgte avistyper som er ulike med hensyn til målgruppe, utbredelse og journalistisk stil, for å få størst mulig spredning i saker om og med barn.

Av samme grunn valgte jeg å ta med aviser over én uke. Jeg ønsket å få med eventuelle variasjoner knyttet til avisens ukerytme; forskjeller på helg og hverdag og eventuelle faste spalter og reportasjer knyttet til spesielle ukedager. Det ble totalt 12 aviser; 6 Dagbladet og 6 Stavanger Aftenblad. Søndagsutgaven av Dagbladet kom ikke denne uken da dette var 1. juledag. Materialet er hentet fra uke 51 (19. – 24. desember). Fordi julen regnes som barnas høytid, kan denne uken være spesielt egnet til å få fram mye stoff om barn.

Jeg skiller ikke mellom avisens ulike deler, magasiner og bilag, eller mellom ulike typer avisartikler og annonser. Jeg ser samlet på alt i avisen om og med barn, fordi det er dette leseren presenteres for. Også dette materiale vil jeg gruppere. Selv om jeg vil telle opp antall artikler med sammenfallende syn på barn, og bruke tallene i drøftingen, vil heller ikke dette materiale bli lagt til grunn for noen kvantitativ analyse i egentlig forstand. Tallene vil fungere mer som holdepunkter i vurderingen av ulike syn på barn som framkommer, enn som kvantitative resultater. Analysen av avismateriale vil være kvalitativ. Avismateriale er et eksempel på hvordan barn kan bli framstilt i media. Jeg vil sette analysen opp mot sammenlignbare undersøkelser i andre medier.

I siste del vil jeg sammenligne bilder av barn som framkommer i barnas svar, med de bilder av barn som jeg finner i avisene. I sammenligningen vil jeg diskutere barnebildene opp mot det integrerte barnet.

¹⁵ Kibsgaard 2003

Barns perspektiv på barndom

Voksne strekker ikke til når de skal forstå barn, hevder en 5-klassing. Hun kritiserer de voksne for å tro at de vet så mye om barn fordi de har vært barn selv.¹⁶ 5-klassingen peker på viktigheten av å studere barn i sitt miljø. Det er ikke nok å ha vært barn selv.

I forskning som søker å forstå barn og barndom er det heller ikke nok å referere til det barn sier, mener og gjør. Det må settes i en sammenheng.

Spørsmålet: ”Hva mener du er den viktigste forskjellen mellom voksne og barn?” er lagt til den delen av utstillingen som handler om ”Fra barn til voksen”. Her finnes ingen fasit på forskjellen mellom voksen og barn, men en rekke symboler som kunne (historisk), og kan (i dag), assosieres med overgangen til det voksne liv. Disse ”føringene” kan ha påvirket barnas svar. Dette gjelder også spørsmålsstillingen (viktigste forskjellen) som angir at det er forskjeller, ikke likheter mellom barn og voksen. Barna inviteres til å svare kort på spørsmålet. Formen gir ikke rom for presiseringer og problematiseringer.

Situasjonen, for eksempel hvem de har løst sporløypen sammen med, kan også ha påvirket svarene. I tjuve av tilfellene har barna gått to eller flere sammen. Derfor er antall barn som har deltatt noe høyere enn antall svar. I noen tilfeller, spesielt i forhold til de yngste barna, er det eldre barn eller voksne som har skrevet svarene for barna. I hvor stor grad dette har hatt innvirkning på barnas svar er jeg usikker på. Bruken av sporløypen, og innlevering av svarene, har vært frivillig.

I tillegg til å svare på spørsmålet, har barna oppgitt egen alder og funnet ut hvilke rettigheter og plikter de har ut fra sin alder. Andre opplysninger om barna har jeg imidlertid ikke.

Jeg har delt svarene inn i kategoriene *Størrelse og alder*, *Aktivitet*, *Væremåte*, *Tenkemåte* og *Filosofi*. Kategoriene har jeg hentet fra en undersøkelse med relevant problemstilling fra år 2000 av Sonja Kibsgaard.¹⁷ Noen av svarene i mitt materiale omhandlet flere av kategoriene. Jeg har derfor i noen tilfeller splittet svarene opp i flere delsvar. De 101 svarene, avgitt av 129 barn, fordelte seg i kategoriene som 120 delsvar på denne måten: *Aktivitet* (53), *Væremåte* (34), *Størrelse og alder* (29), *Tenkemåte* (3) og *Filosofi* (1). Ett barn på 7 år svarte ”vet ikke”.

¹⁶ Kibsgaard 2003

¹⁷ Kibsgaard 2003

I oversikten nedenfor har jeg tatt med alle typer svar som framkom. Jeg har imidlertid ikke tatt hensyn til svarenes hyppighet i denne oversikten. Presiseringer av kategoriene, slik Kibsgaard ser det, står i parentes.

Kategori	Barn	Voksen	Forskjeller
Størrelse / alder	Kortere /født kortere enn voksne, små, mindre, mye mindre	større, store, høyere, ser gamlere ut, sterkere	Årene
Aktivitet (lek, skolegang)	Lek, skole / gå på skole for å lære, kan ikke komme i fengsel, spiller på Playstation 1 og 2, slipper å jobbe,	Jobb, innkalt til verneplikt, kan kjøre bil, kan kjøpe og drikke alkohol, skal passe på barna, må bestemme/ bestemme mer, tar seg av/tar vare på barn, myndig, bestemmer selv over , skal ta mer ansvar, mer makt, mer plikter, kan spise snop når de vil, flere rettigheter, bestemmer selv over pengene, større frihet, drikker øl og røyker, bruker BH, oppe lenger, får regninger	Voksne lager kake. Barna pynter den
Væremåte (kroppslighet, lekende, fantasifull, vill, glad, bekymringløs)	Kan grine, maser ikke like mye som voksne, fantasi, smartere,	Mer å gjøre, kan ikke leke, kan mye mer	
Tenkemåte (fantasi, forestillingsevne)		Har mer i hodet, vet mer.	Tanker og meninger. Tenker annerledes. Det som er inni hode.
Filosofi (et barn er et menneske, et liv, en som	At barn kan være barn		

kan tenke og føle)			
--------------------	--	--	--

I forbindelse med den samme utstillingen beskrev to gutter forskjellen på barn og voksen på denne måten:

Gutt 8 år:

”Voksne må kjøpe mat og alt sånt. Barna trenger ikke penger. De voksne ordner jo alt. Barna er mindre enn voksne og voksne bestemmer. Voksne drikker kaffe og dusjer nesten hver dag. De voksne får være oppe lenger. Voksne leker ikke. De leker bare med mobilen og sånn. Jeg vet ikke om jeg skal slutte å leke. Barna er med venner og de voksne må jobbe”.

Gutt 10 år:

”Voksne bestemmer hva barn skal gjøre. Hvorfor kunne det ikke vært omvendt? Voksne er mer alvorlige og kjedelige og være med. Når jeg blir voksen kan jeg bestemme om jeg vil bruke pengene mine på tull. Men jeg tror ikke jeg gjør det. Voksne er høyere og har mer utdanning. De bestemmer mer. Men hvorfor de bestemmer mer, det har jeg ikke skjønt ennå”.

Flere av svarene til de minste barna som gikk sporløypen handler om *Størrelse* eller *Aktivitet*.

Ett 3 år gammelt barn svarer på denne måten: ”Mamma er stor. Jeg er liten”. Dette er hennes/hans konkrete verden og måte og observere forskjeller på. En 4-åring betrakter rollefordelingen på denne måten: ”Voksne lager kake. Barna pynter den”. Når barna i alle aldersgruppene skulle skrive det de mente var den viktigste forskjellen mellom voksne og barn, skrev de mest om voksne.

Idyllisering

I svarene er lek i stor grad knyttet til barn. Å bestemme er framtreddende i beskrivelsene av voksne. Barna oppfatter barndommen som en tid uten ansvar og forpliktelser. Den 8 år gamle informanten betrakter barndom som en ansvarsløs tid der voksne bestemmer. (”De voksne ordner jo alt”). Denne uforpliktende måten å beskrive sin egen hverdag på, finner også Kibsgaard i deler av sitt materiale.

Kibsgaard nærmer seg samme spørsmål: ”Hva er et barn?”, fra en annen vinkel: Hun sammenligner svar fra barn i to ulike kulturer; barn på Cuba og barn i Norge. Informantene er mer konsentrert om én aldersgruppe (9-12 år) enn i mitt materiale. Hun bruker både spørreundersøkelse og intervju. På tross av disse ulike utgangspunktene for analysene er det interessant at hun i svarene fra barna, i begge kulturene, finner den samme tendensen til å

betrakte barndom som en tid med mye lek, uten ansvar. Hun kaller det idyllisering av barndommen. Barna beskrev barndom som en tid med lek, få bekymringer, mye moro, mye tid, energi, villskap og fantasi. De hadde ingen hast med å forlate barndommen. Voksne beskrev de derimot som fornuftige, alvorlige, seriøse, med frihet til å gjøre hva de vil, som kan bestemme, med bekymringer, med liten tid, stresset, med lite energi, med få drømmer og fantasier og som ute av stand til å leke.

Voksne bestemmer og barn leker?

Den 10 år gamle informanten i mitt materiale beskriver barn som noen som blir bestemt over: ”Voksne bestemmer hva barn skal gjøre”, men stiller samtidig spørsmål ved hvorfor det skal være sånn: ”Hvorfor kunne det ikke vært omvendt.” Han utfordrer rangordning mellom voksne og barn med spørsmålet: ”Men hvorfor de bestemmer mer, det har jeg ikke skjønt ennå.” I besvarelsene fra sporeløypen finnes bare ett svar av denne typen: ”Barn er smartere enn voksne”. Når flere barn ikke problematiserer rollen barn – voksen i sine svar, kan det skyldes formen på sporeløypen.

I svarene fra de norske barna, i Kibsgaard sin undersøkelse, kommer imidlertid den samme aktive holdningen til uttrykk. Da de i intervju situasjonen avslutningsvis ble spurt om det var noe mer de ville si, var det flere av de norske barna som inntok intervjurollen. Når hun ikke finner dette hos de cubanske barna, mener hun dette henger sammen med normer og verdier i deres kultur. Mens vi i Norge vektlegger selvet, egenutvikling og selvstendighet, lever de cubanske barna i en kultur der fellesskapet fordrer at barna innordner seg.¹⁸ Selv i forhold til førskolebarna legges det i det norske samfunnet vekt på at det enkelte barns iboende muligheter må få komme fram. De skal tenke selv og produsere, ikke bare produsere.¹⁹

Dette er i tråd med beskrivelser av det integrerte barn. Det samme synet på barn er spesielt tydelig i jus og politikk som vedrører norske/vestlige forhold. Flere rettigheter og plikter som tidligere var forbeholdt voksne, gjelder i dag også barn. Utviklingen har gått fra passive til flere aktive rettigheter; fra beskyttelse til medbestemmelse.²⁰ Noe av det som går igjen er: Barn skal bli hørt i saker som vedrører dem, tiltak skal være til barns beste, og barn har krav på respekt.

¹⁸ Kibsgaard 2003

¹⁹ Barne- og familiedepartementet 1996

²⁰ Smith 1991

Barn i Norge fikk eget ombud i 1981, egen lov i 1981²¹, og en internasjonal konvensjon som understreker deres rettigheter i 1989.²² Barn står sterkere, det vil si nærmere de voksne, rettslig enn for noen tiår tilbake. At barns rettsstilling i dag behandles under betegnelsen barnerett trekker også i samme integrerende retningen, fordi problemene da i større utstrekning sees fra barnets synsvinkel.²³ Tendensen til at barn også i større grad enn tidligere trekkes inn som informanter i forskningen, mener jeg trekker i samme retning. Barn har gått fra å være uaksepterte informanter, ifølge reaksjonene på foredraget til Åse Gruda Skard på 1930-tallet, til å være det Per Olav Tiller kaller førsteklasses informanter med førstehåndkjennskap om barndommen.²⁴ Barn slippes mer til enn før, og det barn sier og gjør blir i større grad enn før betraktet som viktig.

Lek knyttes, i svarene fra sporløypen, til barns aktivitet. Beskrivelsen er brukt for å skille barn fra voksen. Den 8 år gamle informant trekker imidlertid inn et annet aspekt ved leken når han sier: "Voksne leker ikke. De leker bare med mobilen og sånn". Noe av det elektroniske leketøyet i dag brukes både av barn og voksne. På samme måte som det stilles spørsmål ved hvem som bør bestemme, er det uklarerheter om hvem leken er forbeholdt. Grensen mellom hva det vil si å være voksen og hva det vil si å være barn, er ikke entydig.

Uferdige voksne?

Svar fra en 14-åring, "voksne har mer inni hodet", og en 6-åring, "voksne vet mer", har jeg plassert under *Tenkemåte*. Jeg kunne også kalt det *Utvikling*, en kategori Kibsgaard bruker om svar som handler om "fra frø til fødsel, til ungdom og voksen".²⁵ Disse barna mener at den viktigste forskjellen mellom barn og voksen har å gjøre med hvordan de tenker. I disse svarene ligger også at barna betrakter seg selv som uferdige, på veien mot voksen. Av de 120 delsvarene var det bare disse to svarene som tenderte i denne retningen. Heller ikke de to informantene, eller barna i undersøkelsen til Kibsgaard, betrakter seg selv eller andre barn som ufullstendige. Å bli voksen var ikke et mål. Halvparten av barna i den tverrkulturelle undersøkelsen, hadde tvert i mot med i sine svar at de kunne tenke seg å være barn hele livet.

²¹ Lov om barn og foreldre (barneloven)

²² FNs konvensjon om barns rettigheter

²³ Smith 1991

²⁴ Tiller 2000:9

²⁵ Kibsgaard 2003:10

Voksnes perspektiv på barndom

Voksne eksperter uttaler seg om hvem barn er, og hvordan de har det. Journalister vinkler saker om barn på bestemte måter. Ulike forstillinger om barnet formidles indirekte og direkte i informasjon og underholdning. Disse bildene blandes med personlige erfaringer med dagens barn, og minner fra egen barndom.

Jeg har vært inne på at juleuken kan være spesielt egnet til å få fram mye avisstoff om barn. Kan det også tenkes at saker med barn i denne uken, fordi det er jul, vinkles på bestemte måter? Er framstillingen av barna mer uskyldig, og blir barnet i sterkere grad vinklet som et symbol på familien, enn ellers i året? Dette vil jeg kommentere i analysen.

Jeg skrev også innledningsvis at jeg valgte avistyper som jeg mener skiller seg med hensyn til innhold. Ulikhetene kan henge sammen med avisenes ulike økonomisk grunnlag. Dette vil jeg utdype ved hjelp av begrepet tabloidisering. Tabloid henviser egentlig til et spesielt format. Samtidig er det blitt en betegnelse på en type stoff og perspektiv som brer seg i ulike medier.²⁶ Medienes oppgave var å være fora for den offentlige samtalen. Det handlet om å formidle argumentasjon, informasjon og stoff til ettertanke. Å tjene penger var underordnet det å bidra til opplysning og meningsdannelse. Når det å tjene penger blir overordnet, slår dette, i følge Jürgen Habermas, ut på to måter: Det som i hverdagslig forstand er underholdende stoff, blir prioritert framfor samfunnsmessig relevant informasjon og debatt. Samtidig blir det som finnes av slikt seriøst stoff, anrettet på en mest mulig underholdende måte.²⁷ Det første fører til prioritering av det dramatiske og spektakulære, som ulykker, katastrofer og kriminalhistorier, og det morsomme, koselige og kuriøse. Det seriøse stoffet derimot blir vinklet på melodramatiske måter, for eksempel som personlige maktkamper. Med den tabloidiserte stilen i Dagbladet, og det regionale fokuset i Stavanger Aftenblad²⁸, vil det i begge avisene, om enn på noen ulike måter, være en del saker på individnivå. En vanlig hypotese i barndomssosiologien er at barn i stor grad sentimentaliseres på dette nivået.²⁹ Er dette også tilfelle i mitt materiale?

²⁶ Gripsrud 2002: 240

²⁷ Gripsrud 2002: 240

²⁸ På undersøkelsestidspunktet ble Stavanger Aftenblad utgitt i stort format. I ettertid har også denne avisen fått tabloidformatet

²⁹ Eriksen 2004: 45, etter Qvortrup 1994 og Gillis 1997

Jeg fant 149 artikler og annonser om eller med barn. Videre vil jeg bruke saker som en betegnelse på både artikler og annonser.

Jeg startet med å plassere sakene i ulike kategorier med hensyn til synet på barn som framkom. Flere av sakene falt innenfor flere av gruppene. I disse tilfellene valgte jeg det barnebilde jeg mente var sterkest; det som ble tillagt mest vekt i billedbruk og tekst. Til sammen fant jeg elleve typer barn. Tallet i parentes angir hvor mange ”saker” jeg fant i de ulike kategoriene:

- 1) *Barn som annerledes vesen enn voksne* (68)
- 2) *Aktive og sunne barn* (8)
- 3) *Ofre og maktesløse barn* (18)
- 4) *Barn som uferdig voksne* (1)
- 5) *Barn som er likestilt med voksne* (21)
- 6) *Lovbrytere* (5)
- 7) *Dyktige og modig barn, forbilder og helter* (9)
- 8) *Hjelpere* (4)
- 9) *Barns beste* (4)
- 10) *Barns meninger* (9)
- 11) *Historiske barn* (2).

Noen av kategoriene er entydige, for eksempel 3) *Ofre og maktesløse barn* eller 7) *Dyktige og modig barn, forbilder og helter*, mens andre kategorier er mer sammensatte. Dette gjelder spesielt 1) *Barn som annerledes vesen enn voksen* og 5) *Barn som likestilt med voksne*.

Nummer 1 handler om beskyttelse, omsorg, uskyld, å være søt eller morsom, idyll, å være symbol på familien, svakhet, kos, behandling, å være hjelpetrengende og i en egen barneverden. Nummer 5 er en blanding av barnlige voksne, kompetente barn, myndige barn, barn i voksenroller, og barn som er med å bestemme. De sammensatte kategoriene var ikke entydige nok til at jeg ville sortere i undergrupper.

I de 11 kategoriene fant jeg to tendenser. Kategori 1- 4 mener jeg handler om det segregerte barn og kategori 5 til og med 10 mener jeg handler om det integrerte barn, slik Joshua

Meyrowitz snakker om det.³⁰ Kategori 11 handler om *Historiske barn*; oppvekst på begynnelsen av 1900-tallet, og faller derfor utenfor denne diskusjonen.

52 saker handlet om det integrerte barn. I nesten dobbelt så mange saker (95)³¹ framstilles barnet som segregert; en måte å betrakte barnet på som vi ifølge Meyrowitz har utviklet oss fra; en tendens som tilhører en annen tid.

Det integrerte barn

Over en side i Dagbladet, i et debattinnlegg, hevder en barnepsykolog barnets rett til individuell behandling i asylsaker.³² På en halv side i Stavanger Aftenblad forteller en annen voksen ekspert at voksne må tenke på barn som individer når de skal velge lesestoff til barn.³³ Barn har, som voksne, ulike preferanser, uavhengig av alder. Hun sidestiller barna med de voksne. Et annet sted blir vi fortalt, i en helsides annonse, hva barn som gruppe bør lese.³⁴

Hva som er best for barna er også tema i to innlegg om skolepolitikk.³⁵ Lille juleaften hadde Dagbladet overskriften ”Barnas beste” på lederplass: Redaktøren betviler at forslag fra likestillingsministeren, om en lovendring som vedrører omsorg for barn, er til barnas beste.³⁶ Redaktøren i Dagbladet har en annen oppfatning om barnas beste i barnefordelingssaken enn likestillingsministeren. Lovforslaget går ut på å gi skilte foreldre delt omsorg for barn. Mens likestillingsministeren mener at dette er den beste løsningen for barn, hevder Dagbladets redaktør at forslaget handler mer om likestillingspolitikk enn barneomsorg. ”Barnets beste er blitt et sentralt begrep i alle sammenhenger der avgjørelser som vedrører barn blir tatt”, skriver forsker Rigmor Mikkelsen.³⁷ Hva som menes med barnets beste avhenger av livssyn, verdier og den konkrete situasjonen det gjelder. I mitt materiale handler sakene om barns beste i stor grad om det å kreve rettigheter for barn. De framstilles derfor som integrerte barn. ”Fordi barnets beste i stor grad gir rom for skjønnsmessige fortolkninger, vil begrepet være et lettvent redskap for politisk retorikk.”³⁸

³⁰ Meyrowitz 1985

³¹ Da regner jeg ikke med *Historiske barn*.

³² Dagbladet 24.12.05 side 50. Artikkelen er skrevet av barnepsykolog Kerstin Söderstøm.

³³ Stavanger Aftenblad 20.12.05 side 46

³⁴ Dagbladet 19.12.05 side 27

³⁵ Stavanger Aftenblad 22.12.05 side 8 og Dagbladet 22.12.05 side 34

³⁶ Dagbladet 23.12.05 side 2

³⁷ Mikkelsen 2001: 7.

³⁸ Mikkelsen 2001:7.

I kun ni saker er barns stemme tydelig. Alle disse stod i regionsavisen. Seks av dem var en daglig notis under overskriften ”Dagens julestjerne”. Ett førskolebarn ble presentert hver dag med bilde, navn, alder og bydel og alle svarte på spørsmålene: ”Hva er det fineste med jula?” og ”Hva er det beste med julefeiringa?”. Svarene var som forventet om pakker, nissen og julebakst. Dette er saker som er spesielle for juleuken og kan kalles søte notiser. Barna ytrer seg ikke om en ”viktig” offentlig sak. Jeg mener allikevel at det er det integrerte barnet som er tydeligst da det er deres meninger som får komme fram.

I ”Friminutt” gir voksne barna noe mer frihet til å ytre seg.³⁹ Det er en ukentlig stafett der 7. klassinger fra en skole i regionen får presentere seg selv over en hel side i Stavanger Aftenblad. En spalte het ”Min mening” mens en annen kunne fortelle oss hva 4.-7. klassingene ved skolen likte best å gjøre i fritiden. En tilsvarende avisside, var ”Uredaksjonen” med ”6 på hjørnet”.⁴⁰ Her var ungdommene noe eldre. En del av stoffet falt derfor utenfor denne diskusjonen. Den siste artikkelen ”Tsunami-barna ser lysere på livet” handler om en omfattende undersøkelse blant 1200 katastroferammede barn.⁴¹ Undersøkelsen handler barnas syn på livet etter katastrofen og deres tanker om framtiden.

I ”Far er død” / ”Far kommer aldri tilbake” inntar barn voksenroller.⁴² De uttaler seg reflektert og gir råd som voksne. Et annet barn, en gutt på 13 år, har rollen som Henrik Ibsen i en tv-dokumentar⁴³, og i Filmguiden er det et stort bilde av gutten fra ”Alene hjemme”, som er kjent som en som ordner opp og lurer de voksne.⁴⁴ Andre artikler handler motsatt om de barnlige voksne: En leken damenisse har gjort ablegøyer i Stavanger i desember⁴⁵, en mann har laget onkel Skrues pengebinge av pepperkake sammen med sønnen⁴⁶, og en filmanmelder poengterer at eventyret Narnia fenger mange voksne.⁴⁷ Filmen Narnia er tema i flere avisartikler denne uken.⁴⁸ Historien hører til i en egen barneverden: Det er bare de som tror at landet Narnia finnes, som kommer inn i dette landet. Samtidig har barna i filmen

³⁹ Stavanger Aftenblad 21.12.05 side 31

⁴⁰ Stavanger Aftenblad 24.12.05 side 52

⁴¹ Dagbladet 22.12.05 side 15

⁴² Stavanger Aftenblad 24.12.05 forside

⁴³ Stavanger Aftenblad 22.12.05 forside

⁴⁴ Stavanger Aftenblad 24.12.05 side 44

⁴⁵ Stavanger Aftenblad 21.12.05 side 48

⁴⁶ Stavanger Aftenblad 24.12.05 side 26

⁴⁷ Dagbladet 23.12.05 side 16 og 17

⁴⁸ Dagbladet 19.12.05 side 24 og 25, 22.12 side 28 og 29 og Stavanger Aftenblad 24.12.05 side 42

voksenroller: De er utpekt til å være landets ledere, noe de gjør på en heltmodig måte. Rollene er uklare eller snudd på hodet.

Sammenblanding av barne- og voksenroller fant jeg også i andre medier. I barne-TV-serien Sesam stasjon fra 1990-tallet er stasjonen befolket av personer heller enn barn og voksne.⁴⁹ De jobber og bor sammen – ikke som mor og far og barn, men som en slags familie. De som tilsynelatende er barn, har voksenjobber. Det er stor grad av likhet mellom måten voksenrollene og barnerollene spilles ut på. Barne- og voksenrollene blir på den måten utydelige og hele situasjonen kan beskrives med det Meyrowitz kalte middle region behavior. Også i bøkene og i barne-TV-seriene om Mumidalen kan denne integrasjonstendensen gjenkjennes. Brit Berggreen mener at tekstkarakterene kan beskrives som personer snarere enn barn og voksne: ”Vi fornemmer her at grensen mellom barn og voksen er visket ut”.⁵⁰

Andre saker i avismaterialet som handler om integrerte barn er: ”Barneombudet vil forby klapsing”⁵¹ og ”Justisminister til kamp mot klapsing av barn.”⁵² Det handler om å beskytte barn. Artiklene kunne derfor vært sortert under segregerte barn. Dette har jeg ikke gjort, da jeg mener at maktbalanse og rollefordeling mellom voksen og barn er mer framtrædende enn beskyttelse av barn i seg selv. I Hustuktloven fra 1892 står det at foreldre kan bruke fysisk avstraffelse i oppdragelsen: ”Til fremme af Opdragelsens Øiemed er Forældre og Andre, der staar i Forældres Stedberettigede til at anvende maadeholden legemlig Revselse paa Børn, der staar under deres Myndighed.”⁵³ Først i 1987 opphørte denne loven. I dag finnes det flere eksempler på at foreldre er dømt for å straffe sine barn fysisk, handlinger som for noen tiår tilbake kunne blitt akseptert som en del av oppdragelsen. Et eksempel på en slik sak er fra 1990. En far ble dømt for å gi sin ett år gamle sønn et knips på munnen etter at sønnen bet faren i fingeren.⁵⁴ Avissakene om klapsing stiller spørsmål ved rangordning. Barneombudet og justisministeren hevder at barn skal ha rettigheter på linje med de voksne.

I en artikkel om byplanlegging, ”Trikken er Oslos sjel”, har barn indirekte medbestemmelse.⁵⁵ På et kunstnerisk bilde av en storby er barna tydelig med. I 1981 ble det bestemt at barn skulle

⁴⁹ Stormark 1993

⁵⁰ Berggreen 1985:53

⁵¹ Stavanger Aftenblad 19.12.05 side 2

⁵² Stavanger Aftenblad 21.12.05 side 5

⁵³ Lov om Indskrenkning i Anvendelsen af legemlig Revselse

⁵⁴ Norsk Rettstidene 1990

⁵⁵ Dagbladet 20.12.05 side 26 og 27

være representert i plan- og byggesaker for å sikre det fysiske oppvekstmiljøet. Loven må sees i sammenheng med de prinsipper om medvirkning og medbestemmelse som jeg tidligere har vært inne på. I et debattinnlegg skriver Laila Dāvøy i 2002, som barne- og familieminister: ”Etter mitt syn må barn og unge anses som en ressurs i samfunnet, ikke bare som objekter for beskyttelse.”⁵⁶ Hun mener at barn så tidlig som mulig skal få mulighet til å medvirke i saker som angår dem.

I fem artikler er barn lovbrutere. To 15- og 16-åringer er voldtektsforbrytere.⁵⁷ Indirekte handler saken også om barn som ble offer for voldtektsforbryterne. Ellers er det to veskenappere,⁵⁸ en biltyv,⁵⁹ en gruppe elever tatt med narkotika⁶⁰ og en dopet idrettsutøver.⁶¹ Sistnevnte barn kunne som idrettsutøver samtidig vært plassert i kategorien *Aktiv og sunn*. De dyktige barna kommer til syne i seks saker.⁶² De er idrettsutøvere, musikk talenter, lovende filmmakere og skuespiller. Ett modig barn fikk nytt hjerte⁶³ og en annen oppdaget en brann.⁶⁴ I fire av sakene er barn hjelpere.⁶⁵ I alle tilfellene samler de inn penger til gode formål. I to av sakene samler barna inn penger til andre barn. Barna i disse sakene er både hjelpere og hjelpetrengende.

3.1.2 Det segregerte barn

Barn i kategorien *Barn som annerledes vesen enn voksne*, kom til syne på ulike måter. Flere av disse barna levde i en idyllisk barneverden, som kongebarna portrettert med familien (”Årets julebilde”⁶⁶), og barna som er på juleverksted i en fornøylespark (”Julesuksess i Kongeparken”⁶⁷).

I den grad det handler om voksenverden søkes barnet beskyttet mot denne. De skal beskyttes mot voksenspill (”Farlig barnepoker”⁶⁸), alkohol (”Julen er mange barns mareritt”⁶⁹) og farer

⁵⁶ Bergens Tidende 08.05.02. Debattinnlegget har tittelen ”Gi barn innflytelse!”.

⁵⁷ Stavanger Aftenblad 22.12.05 side 2

⁵⁸ Stavanger Aftenblad 23.12.05 side 22

⁵⁹ Stavanger Aftenblad 19.12.05 side 30

⁶⁰ Dagbladet 21.12.05 side 10

⁶¹ Dagbladet 21.12.05 side 6

⁶² Stavanger Aftenblad 19.12.05 side 31 og 53, 20.12.05 side 28, 23.12.05 side 20 og 25, 24.12.05 side 23

⁶³ Dagbladet 23.12.05 forside

⁶⁴ Stavanger Aftenblad 23.12.05 side 25

⁶⁵ Stavanger Aftenblad 19.12.05 side 32, 20.12.05 side 28, 21.12.05 side 32 og 24.12.05 side 27

⁶⁶ Stavanger Aftenblad 20.12.05 forside

⁶⁷ Stavanger Aftenblad 24.12.05 side 27

⁶⁸ Dagbladet 24.12.05 forside

⁶⁹ Stavanger Aftenblad 21.12.05 side 14

forbundet med å oppholde seg alene ute om natten ("Forlatt av buss midt på natta"⁷⁰). En leser reagerer på hvordan media omtalte en skilsmisssak ("Ta mer hensyn til ungene"⁷¹).

Artikkelen kan leses som et ønske om å leve i en tid der barne- og voksenroller kunne spilles ut på ryddige måter; i tiden før *middle region behavior*. Hun kritiserer på noen måter at barn og voksne har tilgang på samme informasjon; at områder som hun mener at barn ikke bør ha innsyn i er gjort tilgjengelig. I andre artikler handler det om å beskytte barn mot sykdom ("barn rammet av livsfarlig virus"⁷²) skjerm dem fra voksnes krav ("Barns fritid terroriseres"⁷³) og røyk ("røykeforbud rammer barn"⁷⁴). Sistnevnte sak handlet om skepsis til røykeloven i England, da de mener at den vil føre til mer røyking hjemme, og derfor gå mer utover barna.

I flere av artiklene om den idylliske barneverdenen, kan det implisitt ligge at barna er uferdige voksne. Det er allikevel bare én artikkel som handler spesielt om dette. Over tre sider med totalt fire bilder blir Sølvguttene portrettert med sine særegne barneklær (matrosdresser) sammen med to bilder av kjendiser og overskriften: "Vil du at det skal bli folk av guttungen din, bør du få ham inn i dette koret"⁷⁵. Barn blir ikke betraktet som folk før de har vært gjennom denne "skolen" og blitt voksen kjendis. Vi får vite at Harald Heide-Steen jr., Truls Mørk, Erik Fosnes Hansen med flere, en gang var blant de uferdige i matrosdress. Å synge i koret blir framstilt som en skole mot et voksent fullkomment liv.

Barna i annonsene framstilles som søte og uskyldige.⁷⁶ De er blide blå- og rødnisser, står oppstilt i bunad og er oppkledd sammen med julenisser og glansbilder. De fleste annonsene jeg fant var imidlertid nøkterne, rene produktannonser uten mennesker. Spesielt gjaldt dette i annonsebilagene som fulgte med regionsavisen. I den grad det var barn med i annonsene, kom de fra en beskyttet idyllisk verden. Her finnes ikke uklare barneroller, lovbrytere eller myndige barn med egne meninger.

I avisannonsene finnes det også ulike varianter av barn sammen med mor. Christian Eriksen har analysert reklamer i norske ukeblad og funnet at andelen reklame med barn og voksne

⁷⁰ Dagbladet 20.12.05 side 13

⁷¹ Dagbladet 22.12.05 side 35

⁷² Stavanger Aftenblad 22.12.05 side 2

⁷³ Dagbladet 22.12.05 side 11

⁷⁴ Dagbladet 19.12.05 side 5

⁷⁵ Magasinet (Dagbladet) 24.12.05 side 46 – 49

⁷⁶ Det er totalt 25 annonser om og med barn i avismaterialet

som skal forestille foreldre, er høy.⁷⁷ Barnet i reklamen rettes i stor grad mot familiesfæren og framstilles som en privatsak heller enn en ressurs i samfunnet. Reklamen forenkler virkeligheten. Den er verdimeessig konserverende i forhold til kjønn. Det er rimelig å anta at dette også gjelder for barn.⁷⁸ Eriksen fant stor grad av sentimentalisering av barn i reklamen. I det legger han noe mer enn å spille på følelser. Sentimentalitet vil her si en overdreven følelsemessig reaksjon der følelser erstatter fornuft og ikke kun kommer i tillegg til den. I den grad det var mennesker med i reklamen i mitt materiale var sentimentalisering også tilstede her, men da mer som uskyld og idyll. Det samme gjaldt for flere avisartikler.

Åtte saker i avisene handler om *Aktive og sunne barn* i utelek og idrett. Det er barn på skøyter, på akebrett, i lek i snøen og på håndballbanen. Det handler også om kosthold, som i saken: "Nå blir det epler".⁷⁹ Det blir slått opp at barna får epler gratis i tre dager. Artikkelen er egentlig et innlegg i saken om sunn mat/ fruktordning i skolen. De sunne eplespisende barna blir framhevet, heller enn det som er sakens egentlige kjerne: Ordningen fungerer ikke. På den måten handler det like mye om *Ofre og maktesløse barn*.

Barna i mitt materiale er ofre på ulike måter. De eplespisende barna kunne jeg kalt ofre for systemet. Det samme gjelder reisende barn, ("Frykter nytt flykaos i kveld. Flyet er innstilt – ti timer med to små barn i buss er ikke noe moro"⁸⁰), barn som vil drive idrett, ("Jenter må satse uten gress"⁸¹), og asylsøkerbarn som utvises, ("Vil kjempe for Andrey"⁸²). I andre saker handler det om barnevernet som ikke fanger opp en 17-åring ("Jenta vår lever et liv på rømmen"⁸³), og en gutt som ikke får besøk av faren sin i julen fordi sosialstønad er redusert ("Færre julegaver fra Cato"⁸⁴).

Flere barn er også offer for voksne overgripere, fysisk, ("Brakk beina på liten gutt 2 år"), seksuelt, ("Onkel tiltalt for uttukt mot jente under ti år") og sosialt ("Skjenker barn").⁸⁵ Andre

⁷⁷ Eriksen 2004

⁷⁸ Eriksen 2004, etter Hubak 1993

⁷⁹ Stavanger Aftenblad 20.12.05 side 29

⁸⁰ Dagbladet 23.12.05 side 6 og 7

⁸¹ Stavanger Aftenblad 20.12.05 side 26

⁸² Dagbladet 22.12.05 side 12 og 13

⁸³ Dagbladet 22.12.05 side 11

⁸⁴ Stavanger Aftenblad 19.12.05 side 29

⁸⁵ Stavanger Aftenblad 21.12.05 side 3, 23.12.05 side 3 og Dagbladet 22.12.05 side 6

barn er offer for ulykker og katastrofer: ”Bølgen tok minstegutten”, ”5-åring omkom i trafikkulykke”, ”10-åring påkjørt i fotgjengerfelt” og ”Funnet livløs under snøball”.⁸⁶

Eriksen finner også at barn i ukebladreklamen framstilles som offer.⁸⁷ Her handler det imidlertid mer om beskyttelse eller redselen for at barnet kan skade seg, enn reelle farer. At spedbarn framstilles nakne er i seg selv et tegn på behovet for beskyttelse. Spedbarn framstilles på en sentimental måte. I reklamen brukes spedbarn til dels på en måte som ikke trenger forklaring. De er symbol på sentimentalitet. Han mener å finne en stor grad av oppmerksomhet på det symbolske barnet; det som barnet representerer, som renhet, uskyld og naturlighet. Han mener at dette kan stenge for å se de virkelige barna.⁸⁸

Barns og voksnes perspektiv. En sammenligning

I mitt materiale er det flere likheter enn ulikheter i måten barna betrakter, og media framstiller barn og barndom på. De fleste barnebildene var mer eller mindre til stede, både hos barna og i avisene. Dette gjaldt imidlertid ikke for *Offer og Makteløse barn*. I avismaterialet er det flere saker som framstiller barnet som offer. Dette synet framkommer derimot ikke i barnas svar.

Jeg fant også ulikheter i materialet med hensyn til det integrerte barn. I omtrent 1/3 av avissakene kom det integrerte barn til syne. Det var likestilte barn, kompetente barn, myndige barn, lovbrytere, dyktige barn, modige barn, helter, forbilder, hjelpere, barn med egne meninger og barn med voksenroller. Til denne beskrivelsen hører også de barnlige voksne. Svaret: ”Barn er smartere enn voksne”, og informantenes problematisering av lek og det å bestemme, viser noe av det samme.

Foruten barnet som problematiserer det å bestemme og barnet som hevder at barn er smartere enn voksne, er det lite i svarene fra barna som tyder på at de oppfattet seg selv som viktige aktører i samfunnet. Deres forståelse av egen rolle og kultur, handler lite om retten til å si sin mening og medvirke i samfunnssaker. Det kan synes som om barnas mål lå langt fra ambisjonene i barnepolitikken.

⁸⁶ Stavanger Aftenblad 20.12.05 side 2, 21.12.05 side 6, 24.12.05 s. 4 og Dagbladet 22.12.05 side 6

⁸⁷ Eriksen 2004

⁸⁸ Eriksen 2004:51

Barns oppfatninger og medias framstilling av moderne barndom, var sammenfallende på en rekke punkter. De virkelige barna la vekt på leken, og det uforpliktende livet i sine svar. Dette synet var også tilstede i flere avisartikler. Framstillingen av barnet på denne måten, faller innefor det jeg har kalt det segregerte barn. Dette gjelder nesten 2/3 av avissakene.

Ett av disse segregerte bildene er synet på barn som uferdige voksne. Denne oppfatningen av barn var omtrent fraværende, både i barnas svar og i avissakene. Barna betraktet ikke gruppen sin på denne måten. Det var heller ikke et framtreddende syn i avisartiklene. Det kan hevdes, fordi så mange barn i avissakene ble klassifisert som segregert, at det ufullstendige barnet indirekte kan ha vært tilstede i flere avissaker. Det var imidlertid bare i én sak at dette kom tydelig fram.

Et annet segregert barnebilde som var tilstede, både hos barna og i avisene, var de uskyldige barna i en idyllisk verden. Flere beskriver barndommen på denne måten. Kibsgaard er en av dem.⁸⁹ Hun mener at idyllisk barndom ligger tett opp til det Ivar Selmer-Olsen kaller det estetiserte barnet.⁹⁰ I dette ligger at barna er uskyldige, naive og søte. Jonas Frykman skriver om idealisering av barndommen.⁹¹ Dette er en side av samme sak, som igjen ligger tett opptil det symbolske barnet i reklamen, som Eriksen hevder kan stenge for å se de virkelige barna.⁹² At en idealisering av barndommen skjuler hvordan barna egentlig har det, er en utbredt, oppfatning.⁹³

I denne oppfatningen ligger det implisitt at de virkelige barna ikke lever i en idyllisk verden. Det vil si en oppfatning av den idylliske barndommen som en imaginær verden, som ikke handler om hvordan barn egentlig har det. Hvordan forholder dette seg til de barna som selv beskriver sin tilværelse som en tid med lek, moro og uten forpliktelser; de barna som i Kibsgaard sitt materiale ønsket å være barn for alltid?⁹⁴

Barn skaper sine bilder av egen gruppe på bakgrunn av en rekke impulser. Bildet av barndommen som idyllisk, slik det for eksempel framstilles i reklamen, og slik andre barn uttrykker det, kan være slike impulser for barn. Bildene finner sin plass i et samspill med

⁸⁹ Kibsgaard 2003

⁹⁰ Selmer-Olsen 1999

⁹¹ Frykman 2002:95

⁹² Eriksen 2004:51

⁹³ Frykman 2002:95

⁹⁴ Kibsgaard 2003

personlige erfaringer, relasjoner til andre barn, voksnes forventninger og ulike bilder av barn i media.

Og motsatt: Hva betyr de bildene som barn har av egen barndom, for voksnes forståelse av dagens barn og moderne barndom? Det handler ikke bare om hvilke roller barn inntar og tildeles. Også foreldre blir oppfordret til å innta ulike roller. Foreldre er, i mer populære termer i media, blitt beskrevet som curlingforeldre og speilforeldre.⁹⁵ Fra å tilrettelegge for sine barn, oppfordres dagens foreldre til å speile sine barn. Det handler om at voksne skal bli kjent med barna ved å lytte, undre seg og kommunisere ut i fra barns synsvinkel. Voksne oppfordres til å se dagens barn og barndom fra barns ståsted.

Litteratur

Ariès, Phillippe (1962). *Centuries of Childhood: A Social History of Family Life*, New York, Vintage Books.

Barne og familiedepartementet (1996). *Rammeplan for barnehagen*.

Berggreen, Brit (1985). Barnet som person – barnet som barn, i ”Barn” 2/1985, *Norsk senter for barneforskning*; Trondheim.

Eriksen, Christian (2004). Bilder av barn. Fremstilling av barn i norsk ukebladrekklame, i: ”Barn” 2/2004, *Norsk Senter for barneforskning*, Trondheim.

FNs konvensjon om barns rettigheter (1989). www.regjeringen.no

Frykman, Jonas (2002). Det omvända släkträdet i: Qvortrup, Jens & Stafseth, Ola (red) *Barn mellom børs og katedral*. Abstrakt forlag.

Gillis, J. R. (1997). *A world of their own making: A history of Myth and Ritual in family life*. Oxford: Oxford University Press.

⁹⁵ www.aftenposten.no/foreldreogbarn/, publisert 02.12.05. Psykolog Lisbeth Brudal lanserte uttrykket.

Goffman, Erving (1959). *The presentation of self in everyday life*, Great Britain.

Gripsrud, Jostein (2002). *Mediekultur. Mediesamfunn*, Universitetsforlaget, Oslo.

Gullestad, Marianne (1991) I. Hva legger jeg i begrepet barneperspektiv? i ”Barn”. *Norsk Senter for Barneforskning*. 1/1991 Trondheim.

Gullestad, Marianne (1991) II. Barns egen kultur – finnes den? Tanker om barns aktive samfunnsdeltakelse. i *Samtiden* 4/1991.

Hubak, M (1993). *Forståelser av kjønn i bilreklame*. Senter for teknologi og samfunn. Arbeidsnotat nr. 9/93 Universitetet i Trondheim.

Kibsgaard, Sonja (2003). Barn på Cuba og i Norge, i ”Barn” 1/ 2003, *Norsk senter for barneforskning*; Trondheim.

Lov om barn og foreldre av 8.april 1981 nr. 7, Norges Lover

Lov om Indskrenkning i Anvendelsen af legemlig Revselse av 20 juni 1891 Nr. 1, Norges Lover

Meyrowitz, Joshua (1985). *No sense of place*, New York

Mikkelsen, Rigmor (2001). Barnets beste i lys av pedagogisk-filosofiske tenkemåter i: ”Barn” 2/2001, *Norsk senter for barneforskning*, Trondheim

Norsk Rettstidene (1990). Advokatenes servicekontor, Oslo.

Qvortrup, Jens (1994). *Børn halv pris – Nordisk barndom i samfundsperspektiv*. Esbjerg, Sydjysk Universitetsforlag.

Selmer-Olsen, Ivar (1990). ”Boksen går” – om barns egen kultur og om barnekulturens vilkår og funksjon. Norsk kulturråd og Norsk senter for barneforskning.

Selmer-Olsen, Ivar (1999). Den estetiserte barndommen. Om kulturell angst, barndomsforestillinger og lek i : Kibsgaard, S & A Wostryck (red.) *Mens leken er god*, Oslo TanoAschehoug.

Skard, Åse Gruda (1938). Korleis ter verda seg for barna? i *Norsk Skuleblad*, nr. 3.

Smith, Lucie (1991). Foreldrenes rett over barna, barnas rett over seg selv i Solli (red): *Barndom i Norge, 16 innlegg om barns oppvekstvilkår*, Oslo.

Sommer, Dion (1996). *Barndomspsykologi. Utvikling i en forandret verden*, Pedagogisk forum.

Stormark, Hege (1993). *Barnebilder i endring, en sammenligning av Lekestue og Sesam stasjon*. Hovedoppgave i Massekommunikasjon og kulturformidling. Institutt for Massekommunikasjon, Universitetet i Bergen.

Stormark, Hege (2005) *Barn i 100! En utstilling om barndomshistorie for voksne og barn*, www.norskbarne.museum.no/pdf/barn100utstillingside.pdf

Tiller, Per Olav (2000). *Studier av barndom*, Høyskoleforlaget, Kristiansand.